

# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, féliven.  
Előfizetési ár: egész évre 80 kor., félévre 40 kor.  
Egyes szám ára két korona.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔  
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó  
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

## Dr. Baltazár Dezső püspök üdvözlő beszéde Baja Mihály lelkészhez.

Nagytiszteletű Lelkész Úr!  
Kedves Szolgatársam!

A debreczeni református [egyház presbiteriumának színe előtt és nevében testvéri szeretettel üdvözöllek és mondok békajelentésként áldást. Adjon neked az Úr kegyelmi ajándékul nagy lelki erőket, hogy elvégezhesd mindazokat, amelyekre az Úr küldött; a gyülekezet egy értelemmel elhívott és amelyeket tőled jó reménységgel vár.

Ne ütődjél meg rajta, ha kijelentem, hogy sokat várunk tőled. Ezt megtehetjük; mert ismeretes előttünk a soknak elvégzésére való alkalmatosságod; de kényszerítve is vagyunk reá; mert sok az elvégezni való és kevés az elvégző. Olyan sokaknak nem vagyunk hijával, akik szólásban való készséggel és külső cselekedetek formája szerint alkalmasoknak látnak lenni az istenországára; de a gyülekezetnek igenis megfogytak azok a tagjai, akik lelki erőknél mutogatásában, az Isten kegyelmi ajándékainak életük bizonyosságaival elpecsételésében, a tiszta, feddhetetlen igének bátor vallásában, az atyák törvényének tanulását és megtartását karoló szorgalmatosságban, prófétáló elődök tanításának és tanácsának betöltésében, a Jézus szeretetbeli parancsainak: a türesnek, megbocsátásnak, segítségnek, könyörületeségnek gyakorlásában magyar kálvinista keresztyénhez illendő módon forogtatják magukat.

Tőled ezekre várunk vezetést és példát. Hogy vezető és példa lehess, látnod kell a célt tisztán. A jelenvaló idők elég gonoszok ahhoz, hogy hofnalyossággal vegyenek körül nyilvánvaló dolgokat is. Csalárdság és képmutatás álarcok alá fedezve közelednek hozzánk, olyanokkal, amelyek lelkünk egészségére ártalmasak. A Bála háza arannyal és ezüsttel tele kecsegteti az ingadozót. Megvan a fenyegetés

is, hogy mindentől megválván és csak az Úrnak híven és szolgálván tisztán és egyedül az Úr Jézus nevében ne szölanánk; hanem fogadjuk el a világtól a farizeusok kovását is, mellyel mind e világot meg lehet nyerni. Sok minden van tehát, ami a harc megharcolásában és a futás elvégzésében kezed és lábod akadályja lehet. De neked szemeid vannak a látásra és adatott is neked a Szentírásban, a világnak, ez országnak, e városnak s ennek az egyháznak történelmében és e történelmek kitisztult igazságaiban, mit látnod. Mondjad tehát te is, mint a bizonyoságtévő apostolok halálra is elszánással: „Nem tehetjük, hogy amiket látunk, azokat ne szóljuk.”

De ne csak lássad és szóljad; hanem cselekedj is mindazokat, amik az evangéliom forrásából buzogva, debreczeni egyházunk történetében és hagyományaiban érdem, hírnév és dicsőség fényével világolva a gyülekezetnek hasznára valók. A debreczeni kálvinista egyház nem tarthatja meg nagyságát, érdemeit más erőkkel, mint amelyekkel megszerezte. Nem a maga uraságáért; hanem Isten dicsőségére szerezte. Az egyház egyszerű maradt. Fénye és ékessége a tisztán megőrzött és hirdetett evangéliomi tudomány, az ehhez alkalmazott erkölcsi élet és azok a nagyok, akik hívek és igazak maradván mind halálig, haláluk után is: „Fénylenek, mint a nap az ő Atyjoknak országában”. Más fényességre és dicsőségre te se törekedjél; mert minden más csalárd színnel fénylik; ideig-óráig világossággal tetszik; azután elalszik. Szégyenkezés sötétsége és bánat hamuja marad utána.

A debreczeni gyülekezetre, amely pásztorául hívott, az eddigi történelmi mértéket is meghaladó hivatás vár; mert mindazok az értékek: az evangéliumi világosságnak, az evangéliomi szabadságnak, igazságnak; becsületes, puritán életnek; tudományos felvilágosodottságnak; emberek, felekezetek, osztályok közötti megbecsülésnek, türelemnek; közösségért áldozó ember-szeretetnek, hivalkodás nélküli haza-szeretetnek kincsei,

amelyek felett a Nagytemplom és a kollégium századokon át vállvetve vigyáztak, hűtlen sáfarkodás tárgyai lettek veszendőre fordult hite-lükkel. Ne gondold azonban, hogy e gyülekezet történelmi rétegének mélyén elszunnyadt volna a vigyázás; sőt az őserő nagy cselekedetek elszánására hevülve készen van a pokol kapuival is megvívni múltja kegyeletéért, jelenje becsületéért és jövődjé biztosságáért a nemes harcok akármilyen hosszú sorát. Békességre törekszik; törekedjél arra te is; de sohasem az igazság árán. A békesség igazság nélkül mindig szolgaságot jelent az egyik oldalon. A szolgaságból pedig kioldozott bennünket Jézus. Fiakká és szabadokká tett.

Legnagyobb felelősségednek és méltóságodnak mindig azt tartsad, hogy nem szolgálak, hanem fiaknak és szabadoknak vagy pásztorra. Ilyen egyenlők között légy hű és áldott szolgálat útján hosszú esztendőkön át nagy és első. Járjon előtted az Úr Jézus és te Ő utána az Ő nyomdokain.

## Egyház

### Az egyházfegyelem megvalósításának lehetőségei.

Folytatás.

Az egyházi fegyelmezésnek legfontosabb és legelső sorban életbe léptetendő része azonban az egyházi tisztviselőkkel szemben gyakorlandó egyházi fegyelem. Ennek szigorúsága adja meg a gyülekezeti fegyelem erkölcsi alapját. Magunktól feltétlenül többet kell követelnünk, mint a néptől! Ezt a felfogást tükrözi vissza nemcsak az Institutio, hanem a Geleji—Katonaféle kánonok, amelyek főként a lelkipásztorok általában az egyházi tisztviselők viselkedését kívánják szigorúan ellenőrizni. Ez az ellenőrzés az egyházak látogatása alkalmával történt, hogy miképen, arról a LXXVIII. kánon intézkedik. Ez alapon kellene folyni ma is az ú. n. „kánoni“ látogatásoknak, annyival inkább, mert a kánon idevonatkozó intézkedése nem töröltetett el. Igaz: a „kánonyszerű“ látogatások papíron ma is megvannak, de nincs meg annak az a komoly erkölcsi szigora, amit az egyházak és egyházi tisztviselők érdekeinek mindenekfelett való szem előtt tartása megkívánna. Baráti látogatássá, vagy hivatalos formassággá zsugorodott össze, holott minden évben ennek kellene a gyülekezet életében a legszebb és legfontosabb napnak lenni! Ez pedig az egyházi fegyelemnek azonnal megvalósítható része, nem kell hozzá egyéb, mint egyházmegyei közgyűlésünk határozata.

Hogy pedig az egyházi tisztviselők ellenőrzése és fegyelmezése végrehajtható legyen, a

lelkészek egy hiteles napló vezetésére kötelezendők, amelyben a vasárnapi és ünnepi istentiszteletek fungáló lelkészei és énekvezérei az istentiszteleten megjelent egyházi tisztviselők, gondnok, tanítók és presbiterek nevei hivatalos hitelességgel és gondossággal feljegyzendők; ha bármelyik az istentiszteleten való megjelenést hanyagolni látszanék, lelkész köteles az illetőt lakásán felkeresni s megkérdezni: miért mulasztja a templomot s ha kell, mulasztásáért, mint lelkipásztor, megint. Az, hogy a lelkész e célból mikor kereste fel az illetőt, a naplóba feljegyzendő, valamint bevezetendő az esetleg elfogadható indok és az esetleg megtörtént megintés ténye is. E napló a kánoni vizsgálat alkalmával elkérendő s ez alapon egyfelől ellenőrzendő, hogy a lelkész a megintendőt megintette-e, másfelől, hogy a lelkész által már megintettek megváltoztak-e, vagy pedig a kánoni látogatás alkalmával szükséges őket szelíden és szeretettel, de kellő határozottsággal meginteni, vagy pedig meg nem jelenésök esetén a presbiteriumot a megintésre utasítani. Ha pedig tovább is makacskodnának, ellenök szigorúbban eljárni.

A kánoni látogatás alkalmával egyfelől a lelkipásztor bizalmasan külön kikérdezendő a presbiterium és az egyházi tisztviselők erkölcsi élete felől, másfelől pedig a presbiterium tagjai egyenkint és elkülönítve kérdezendők ki az egyházi tisztviselők viselkedéséről és pedig minden egyes tisztviselőre vonatkozólag külön-külön feltétlenül felteendő a következő kérdések: 1. Vajjon a lelkész lelkipásztorhoz, a tanító tanítóhoz illő szelídséggel viseltetik-e a gyülekezeti tagokkal szemben? 2. Megvan-e a testvéries szeretet és tisztelet az egyházi belhivatalnokok között? 3. Ha ez nem volna zavartalan, miért nem az? 4. Nincsenek-e belemerülve a világias életbe, nevezetesen a túlságos gazdálkodásba, üzérkedésbe? Nem foglalkoznak-e üzletszerűen a jószágok, vagy termények vételével és nyereségre való eladásával? 5. Beszédjökéből a társalgásban is az erkölcsi tisztaság sugárzik-e ki mindenkor, sikamlós, kétértelmű, vagy esetleg rothadt beszédekkel nem botránkoztatnak, vagy nem rontanak-e meg másokat? 6. Erkölcsileg feddhetetlen életet élnek-e? és pedig nem paráználkodók-e, nem részegeskedő tobzódók-e? nem istenkáromlók-e? 7. Kötelességeiket pontosan és lelkiismeretesen teljesítik-e? 8. A tanítók kellő tisztelettel s viszont a lelkipásztor kellő szeretettel viseltetnek-e egymás iránt?... A 6. és 7. kérdés az egyes presbiterekre vonatkozólag is külön-külön felteendő. Valamint az is, hogy az egyházi tisztviselők iránt kellő tisztelettel, szeretettel, munkájuk iránt megértéssel s méltánnyalással viseltetnek-e?

Gönczy Béla.

(Vége köv.)

## Dr. Dicsőfi József.

(1859 jul. 16 — 1920 aug. 31.)

(Halálának első évfordulójára.)

(Folytatás.)

Az égő csipkebokor csapkodott arcomba a Dicsőfi tanári katedrájáról. Sajnos, rövid ideig tartott theologiai tanári működése. Micsoda lelkészi nemzedéket nevelt volna, ha élete végéig ott marad s a szentírást ott magyarázta volna 33 éven át. A keleti nyelvészet terén pedig portentum lett volna az ő rendkívüli emlékező és nyelvészeti tehetségével. Mindez nem így történt. És ez volt élete tragikumja. 1900-ban ezt írja hozzám: „Sohsem hagytam volna ott a theologiai professort (melyet ma is megsiratok), ha nem szerettem volna Debreczen templomszerető nagy közönségét, amelyről tudom, hogy engem is szeret.” De ennek a tragikumnak főleg a mi kicsinyes, szegényes viszonyaink az okai. Ennek nem kellett volna, sőt nem lett volna szabad így történnie. Mily gyöngéden megértő szeretettel tudott bánni az ifjú lélekkel! 1894-ben ezt írja hozzám, mint 26 éves ifjú káplánhoz: „Csodák ma is vannak; de csak azoknak, akik az Istenben bíznak, nem rajongva, hanem meggyőződés sugalta szeretetből... Ön abban a korban él, amelyen mindenkinek keresztül kell mennie, ki a tudomány szemébe mélyebben bepillant, s ez a szenvedés, mert az önmegfeszítés kora. A tudományos foglalkozás hegymászás, — bele kell jönni. Aki gyors léptekkel indul a hegynek, elébb-utóbb kidől, bármily erős is; míg azok a szegény tót vezetők ott a Szépségen lassú lépéssel nap, mint nap könnyen végzik terhes robotjukat”. 1893-ban így ír hozzám: „aki oly rendezetten el tudja beszélni azt, ami szívét nyomja; aki fájdalom mélységére oly biztosan le tud vezetni mást is: azt nem kell féltünk a csapkodó hullámok között sem, mert nem vész el, az ily hevesebb érzelmek labirintjában sem, mint, fájdalom, már annyian! Az ifjú kornak álmái vannak; ha nincsenek: az rosszat bizonyít, azt, hogy már ifjúságunkban önzők voltunk, csak a kenyér után leselkedtünk, — vagy pedig azt, hogy kiéltük a későbbi élet kínos házat bűnösen előre s fásult szívvel nézünk mindent, mint a kiaszott öregek. Oh de az álmok csak álmok; be kell érünk vele, ha ezer közül egy valóra válik.” Midőn később meg-hittebb baráti viszonyba jutottunk: akkor is ép oly tisztelettel bánt velem, mint ifjú koromban. Soha egy tréfát nem engedett meg magának, amellyel a barátság zománcát csak távolról is érintette volna. Bár voltak dolgok, amelyekben más utakat követtünk, soha egy zokszó nem fordult elő közöttünk.

Mint lelkipásztor a kezére bízott híveket szorgalmasan felkereste házaiknál családoként. A pásztori körébe eső családok állapotáról feljegyzést tett, amiről tanúskodnak hátrahagyott lelkipásztori naplói. Itt is lelkiismeretes számadásra vonta magát. Mint lelkeselnököt adminisztratív gondjai és az ügyes-bajos felek egész nap elfoglalták. Csak az éj órái maradtak a tudománynak és a templomi katedrának. Éjjel után tudott lepihenni. A tudományszomj tragikus ütközésbe jutott a zsgorító véges viszonyokkal. Templomi beszédei nagy gond szülöttei mélyes tudós lélek-

ből forrva ki és ami ritkaság hasonló embernél, nem elvont tudós nyelven. A magyar nép plasztikus képekben beszél. Költő a javából. Így beszél Dicsőfi is a templomban, amihez hozzájárult az imponáló dörgő hang. Nyelvezete természetesen, egyszerűen ékes, azonnal érthető az egyszerű hallgatóknak is. A művészet tetőpontja a naiv előadás. A legsúlyosabb gondolatokat a népnek is érthető nyelven előadni. Ő idáig eljut. Roppant tudása nem akadályozza benne. Nem hiába volt Petőfi a legkedvesebb költője. De ő Petőfiből is csak azt szerette meg, ami örökké értékes. Nem izgatja a katedrában egyik társadalmi osztályt a másik ellen. A fejlődés törvényét ösmeri. Nem lép le soha a nemzeti eszme talajáról az osztályvizgatás talajára. Ezt a biztos bibliai alaphoz kötheti. Ő megnyugtatja az embert az élete végességéből származó surlódások szenvedései között. Gondoljunk csak a „Három nyíl” című beszédére, mely a lázadó Absolon történetét tárgyalja. Gondoljunk „A kalászról”, „A madarakról”, „A térlől” tartott beszédeire. (Lásd „Templomi gondolatok” című egyházi beszédes kötetében.) „Semmi sem hasonlít úgy egy önmagába tért s buzgón imádkozó gyülekezethez, mint az érett kalászkok tengere”. „Amint így meghallottuk a kalász tanulságait, csöndesen gondolatokba merülünk s szívünk és elménk húrjai édes utórezgésben ringatóznak, mint a hárfa a rajta elpengetett dal után”. „Tekintetek az égi madarakra. E föld lakói ők és mégis égi madarak, mert fölibe tudnak emelkedni a földnek. Ha itt ez alacsony földön vész fenyegeti őket, vagy talán elkedvetlenednek, felszállnak a magasba s ott szabadoknak és boldogoknak érzik magukat... Szeretett testvéreim! nekünk is van szárnyunk, dicsőbb, mint a madaraké: az ég és Isten után szomjúhozó lelkünk: csak az a kérdés, hogy nem törtük-e össze?” A Ritschl gondolata. De így csak esordultig telt emberszerető papi és költő szív tudja elmondani. Azonban ő azt követelte mindenekelőtt, hogy a beszéd a biblia lelkiismeretes megértése alapján készüljön. Ez ő nála természetesen nem ütközött nagyobb nehézségekbe. Arra az esetre, ha püspök lesz: kedvenc terve volt a biblia kommentárjait megfelelő segítő társakkal együtt megcsinálni. Menyhárt professor halála után még 1900-ban ezt írja hozzám: „Nem egyszer mondta (Menyhárt), hogy velem (Dicsőfivel) még aggságában is hozzá merne fogni egy Kommentárhoz, de búsan tette hozzá: egyőnknek sincs elég pénze. Pedig nem egészen így áll a dolog. Hiszen, ha igaz, hogy mi a bibliából táplálkozunk, akkor ennek egy jó magyarázatáért mindent oda kellene adnunk, még a legutolsó falat kenyérünket is. Ha már oly szegények vagyunk, hogy külön kommentárta nem áldozhatunk, 4—5 évre be kellene szüntetnünk — talán egyet kivéve — az egyházi lapok járatását s az előfizetési pénzeket egy Kommentárta fordítanunk. Én úgy hiszem, így elérnők az elérhetlent. Hát a Domestika nem jöhetne segítségül? Hát főuraink? Őseik az irodalomra is áldozni tudtak?...” Az 1908-iki püspökválasztás után ezt írja hozzám: „Nem érzek semmi levertséget, legkevésbé pedig neheztelést lelkemből szeretett lelkészársaim irányában. Egészen megnyugszom paptársaim ítéletében. De hogy mire határozom el magamat, nem tudom. Majd megírom.”

(Folyt. köv.)

Csánki Benjámín.

## Közélet

### Az új énekes könyv.

Alig néhány nap múlva kezünkben lesz az új énekes könyv, ahogy a népünk még mindig mondja: az új zsoltár.

Sokan várják és különböző érzésekkel s gondolatokkal várják. Vannak, akik a gyülekezeti béke felborításának újabb eszközét látják benne és már előre jósolgatják a megszületendő bajokat; de vannak olyanok is, akik örömmel készülnek befogadására s máris tervezik, milyen kedves lesz a téli esteiken, hetenként egyszer-kétszer egybegyűjteni a felnötteket s tanítani nekik az új énekeket, a szép dallamokat, hogy „Nagy Isten, Téged imád Menny minden lakója...”, „Gondviselő jó Atyám vagy Óh én édes Istenem...” stb.

Semmi kétség sem lehet afelől, hogy konzervatív természetű népünk első pillanatra idegenül néz az új zsoltárra, de céltudatos, okos irányítás mellett ez az érzés csakugyan nem tarthat tovább egy pillanatnál. Hiszen a zsoltárok mind, a használtak változatlanul, megvannak, az ismeretes dicséreteket is megtaláljuk, alig módosítva itt-ott. Csak a sorszám változik, mert az új könyvben több (340) dicséret van, a régiben meg csak 238 volt. Ez azonban igazán nem nagy változás, mert átmenetileg mindenki oda írhatja a régi zsoltárába az új számokat.

Ha hát mihamar eljő az idő, hogy énekelhetünk az új könyvből, a lelki egység kedvéért és Isten dicsőségének szolgálataért legyen mindenki azon, hogy az apró göröngyöket elgördítse az útból és simán, lelkesen vezesse be gyülekezete és családja körébe a magyar reformátusok mindenkori legerősebb összekötő kapcsát, a zsoltárt.

### Halottaink

**Domahidi Domahidy István** nagybirtokos, volt országgyűlési képviselő, egyházmegyei gondnok, a szatmárnémeti református főgimnázium igazgatótanácsának elnöke, folyó hó 2. napján Szatmáron nyolcvanöt éves korában elhunyt. A dicsőült férfiú férfi kora tetterős éveiben Szatmár vármegye közigazgatásában úgy is, mint a nagy-károlyi járás főszolgabírája áldásos tevékenységet fejtett ki. Nagy-károly városa 1873-ban képviselőül választotta s ott a kerületet 1892-ig egyfolytában híven, hazafias buzgósággal és nagy tisztességgel képviselte az országgyűlésen, ahol Tisza Kálmán, majd a halhatatlan Tisza István gróf legbizalmasabb köréhez tartozott. Fáradhatatlan munkásságával eredményesen mozdította elő a szatmári egyházmegye gyülekezeteinek gyarapodását és páratlan tisztelettel, ragaszkodással vette körül őt a lelkipásztorok és tanítók társadalma. Felejtetlenség maradnak izzó honszeretettel és buzgó

vallásossággal teljes felszólalásai, gyűlési beszédei és önzetlen fáradozásai. Közéleti pályafutását beáranyozta boldog családi élete. Fenkölt lelkű felesége, kiválóan jó és nemesen példás gyermekei, kik polgári és egyházi társadalmunk díszai: a legtisztább szeretettel és hálával élesztették nagy lelki energiáját. Halála méltán veszteség hazánkra és egyházunkra nézve egyaránt. Őszinte szívből kívánunk gyászba borult családjának vigasztalódást s megnyugvást az Úr akaratában.

**Léczfalvi Gyárfás Albert** nyug. lelkipásztor életének 74. évében f. hó 21-én elhunyt. A boldogult a nyugalmazott lelkészek helyzete javításának egyik legkiválóbb és legkitartóbb harcosa és munkása volt. Gyermekei, menyé, veje, unokái, testvérei s Erdélyben maradt gyülekezete gyászolja elhunytát.

**Özv. Nagy Lajosné**, szül. Szatmári Erzsébet, volt konyári lelkipásztorné 69. éves korában, özvegyiségének 13. évében hosszas szenvedés után f. hó 16-án jobblétre szenderült. Az elhunyt hű testvér, jó anya és szeretetreméltó nagymama, nemes lelkű anyós volt; leánya, veje, testvérei, unokái és dedunokája gyászolja.

Legyen áldott emlékezetük!

## Különfélék

### NYOLCVANÖT ÉV HATÁRÁNÁL.

1837—1921.

*Mint vihartéple fa sziklabércen,  
Nyolcvanöt évemmel úgy állok itt,  
Letűnt időkre visszanézve, érzem  
Életre kelni színes álmait.  
Küzdelem a lét... sivár jutalma  
Tövískoszorú véres Golgotán,  
De hát kire ilyen végzet szakadna,  
Leroskadjon... ez még sem járja tán.*

*Óh voltam én is szegény, árva gyermek,  
Midőn apám kezén csörgött bilincs.  
Becsukva előttem az úri termék,  
Nádfedeles háznál nyílt a kilincs.  
Magánosan éllen-szomjan virrasztva  
Töltöttem el viharos éjszakát.  
Itt vártam bájos, eszményi tavaszra,  
Föl is derült... álmodom valóra vált.*

*Röpültek éveim s még ifjú fővel  
Szoigáltam ott, hol Petőfi dalolt.\*  
Hol a szabadság vérvirága nőtt fel  
Jöttem elűzni a bünt és pokolt.  
Mit értem el? — múltam élő tanúja  
Értseiek meg, hogy ma is mit jelent.  
Ifjú nemzedékünk lépjen ez útra  
Derüs jövő így vált fel gyászjelent.*

\* Kunszentmiklósról választottak meg lelkészül 1863-ban, ahol Petőfi legszebb költeményeit írta.

Apai házunktól jó messze, távol  
Harcoltam én, hirdetve az igét,  
De szívemben honvágy szent tüze lángol  
Vágytam haza... ki ne tudná miért  
Debreczenbe hívtak s mint lelkipásztor  
Ápoltam itt egyházam érdekét.  
De, jaj, leomlott már a régi sátor,  
Szememre köd borult, napom setét.

Ma már csak lengődöm szobámba zárva,  
Nyújsatok hát felém segédkezet!  
Múltam emléke, hogyha visszaszállna  
Nyugalmat ad Hála s Emlékezet.  
Rövid pár év s futásom véget érhet,  
De áldásom veletek itt leend.  
Nem száll rideg sirba a hálaérzet,  
Beragyogja a múltat és jelent.

KÖNYVES TÓTH KALMAN.

### Gyűjtés a kollegium felsegélésére.

Harsányi Pál, a gyomai egyház lelkésze a következő sorok kíséretében küldött kollegiumunk segélésére 500 koronát: Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! Ősi nagy kollegiumunk gyámolítására méltóztassanak szeretettel fogadni azt az 500 koronát, melyet én soha meg nem szünő háládatossággal nem feleslegemből, hanem Isten kegyelméből szép családomért végzett csaknem emberfeletti munkám mindennapi kenyeréből küldök alázatos szeretettel. Megemlékezem a verejtékező élet küzdelmei között, ki egykor első tanulója lehettem a főiskolának, az én jó tanáraimnak és kollegiumunknak az én igénytelenségemet támogató atyai szerelmükről s a tanítványi és gyermeki hála imádságos érzésével küldöm e csekély összeget, hogy nevedekhesen ott más szegény gyermek szívében is a minél háládatosabb érzések virága. Gyomán, 1921 szeptember hó 22-én. Kiváló tisztelettel Harsányi Pál, református lelkész.

Ezenkívül adakoztak még Ófehértón Csiha Kálmán 1000 K, Templomi perselygyűjtésből 120 K, Fusz Pál 100 K, Zuckermann E. 300 K, Mandel B. 100 K, Kóródy N. 100 K, Dzsigola A. 300 K. Apagyon: Mayer Ernő 1000 K. Nyírbaktán: Kubinyi Zoltán 1000 K. Tiszadobon: Szendy János 500 K. Tiszadadán: Fülep Jenő 10.000 K, Csete Ambrus 400 K, Lakatos Miklós 200 K, Sebő Pál 200 K, Ujvárosi Szabó Gy. és Teskó 10 mm. tengeri. Szücs József 1 mm. rozs. A gyűjtés munkája folyamatban van, főként a presbiteriumok buzgólkodnak élükön a lelkéssel a terménygyűjtésben. A dombrádi egyház lánglelkű és buzgó lelkésztől, Somogyi Józseftől tudósítás érkezett, mely szerint a begyűlt termény elárusításából 29,650 koronát adott postára, ezenkívül postalványon 978 kor. 50 fillért küld és így a lelkes dombrádi hívek 30,628 kor. 50 fillérrel segítették meg elszegényedett kollegiumunkat. Dombrád hegyen épült városnak bizonyult. Hála és elismerés illeti érette.

**Baja Mihály** debreczeni lelkipásztor a folyó hó 11-re eső vasárnap d. e. 10 órakor tartotta beköszönő egyházi beszédét a nagytemplomban Mt<sub>28—30</sub> alapján. Igazi lelkipásztori lelkületről, szent komolyságú hivatásérzetről tanúskodó és bibliai szellemtől áthatott, költői lendületű beszéde mély hatást gyakorolt a hallgatóságra, melynek soraiban ott láttuk a lelkészi kar, a presbiterium, a polgári és katonai hatóságok, kulturintézetek képviselőinek tagjait, úgyszintén az egyháztagokat oly nagy számmal, hogy még az állóhelyek is zsúfolva voltak. Istentisztelet után presbiteri gyűlés volt, ahol is Dr. Baltazár Dezső püspökünk, mint lelkész-elnök korszerű, irányt és célt mutató, nagy hatású alkalmi beszéddel és kartársi benső szeretettel üdvözölte a beiktatott ifjú tiszttársat, aki azonos szellemben és a bizodalom, szeretet és tisztelet kifejezésével válaszolva, készséges örömmel ajánlotta fel magát a reá váró szent szolgálat hű teljesítésére. Szívvel kívánjuk, hogy Baja Mihály lelkipásztorunk életén és debreczeni lelkipásztori működésén — amiként előző munkálkodásával már történt — sokasodjék meg az Úr bőséges áldása.

**Százezres könyvjutalmak a Külföldi Magyarorság előfizetőinek.** A Külföldi Magyarorság, a magyar világszervezkedés lapja, karácsonyra szenzációs jutalmazással kedveskedik olvasóinak. Százezres könyvanyagból ingyenes sorsolást rendez előfizetői között. A 400 díj között ott van az 50 kötetes Jókai, az 55 kötetes Magyar remekírók, a 10 kötetes Magyar nemzet története, a 12 kötetes Világtörténet, a 7 kötetes Utazás a föld körül, mind díszes kötésben. Nyerhető továbbá két magyar Lexikon, azután Vörösmarty, Kisfaludy, Széchenyi, Arany, Jósika, Benedek Elek, Petőfi Sándor, Herczeg Ferenc, Rákosi Viktor, Madách, Tóth Ede, Katona József, Tóth Kálmán remekei. Mindenki, aki a Külföldi Magyarorságra beküldi egy évre I. belföldi 240—K, vagy külföldi 400—koronás előfizetési díjat, ingyen vehet részt a könyvsorsolásban. A Külföldi Magyarorság (Budapest, Lónyay-utca 17) emellett egymaga is megéri az előfizetést, mert állandóan olyan olvasnivalókat és tudnivalókat nyújt, amelyek a külföldi honfitársak részére nélkülözhetetlenek. Kérjen ingyen mutatványszámot.

**A Debreczeni Lelkészi Tár** 1920 május—júniusi 5—6. számát megkaptuk. A Theol. Értesítőben Lic. Dr. Szelényi Ödön: A főbb filozófiai diszciplínák mai állása c. dolgozatának a vége olvasható; a II. részben Dr. Baltazár Dezső, Dávid Pál, Dobrosy Zoltán, Hegyaljai Kiss Géza, Labossa Lajos, Gesztelyi Nagy Kálmán egy-egy egyház. beszédét és Dr. Varga Jenő A diadalmas hit c. felolvasó estélyen tartott elmélkedését tartalmazza.

**Hírek a Királyhágómelléki egyházkerületből.** Az egyházkerületben f. hó 15-ig kellett beadni a szavazatokat az egyházkerületi tisztviselőkre. Legnagyobb az érdeklődés a püspökség betöltése iránt, amelyre Soltész Elemér és Sulyok

István között oszlik meg a szavazat. A szavazatok felbontása október 1-én lesz. — *Új lelkipásztorok.* Barabás Samu volt kolozsvári, jelenleg kabai lelkész helyére, Kolozsvárra Vásárhelyi János dézsi lelkészt, Szamoskőrödra Kürthy Károly szatmári segédlelkészt hívták meg. Legyen munkájukon Isten áldása. — *Köszegremetén* a hívek áldozatkészségéből megújított református templomot aug. 21-én szentelték fel nagyszámú közönség jelenlétében. Az avatáson Széll György esperes, Boros Jenő szatmári, Soltész Elemér nagybányai, Kolos Vince vámfalui, Kovács Károly köszegremetei, Gyöngyössy Gyula nagykolosi lelkipásztorok és Ölyüs Lajos kántor-tanító szolgált.

Az **ORLE.** folyó évi október hó 26. napján délelőtt folytatólagosan tartja azt a közgyűlést, amelyet folyó évi március hó 9. napján külső kényszer miatt kénytelen volt megszakítani. A közgyűlés helye a debreczeni kollégium oratóriuma. Október 25-én délután 4 órakor a kollégium kistanácsstermében választmányi gyűlés. Este 7 órakor később megjelölendő helyen ismerkedési-estély. A jelentkezéseket 1921. évi szeptember 30-ig Debreczenbe, a püspöki hivatalba lehet beküldeni.

**A Hódmezővásárhelyen működő máramaroszliget református jogakadémián** a beiratkozások, személyes jelentkezésekkel, megkezdődtek. Azok, akik késedelmüket kellően kimentik, még szeptember hó folyamán beiratkozhatnak, — sőt nagyon kivételes esetben — ha a létszám addig be nem telnek, még október első felében is vehet fel az igazgató új folyamódókat, pl. olyanokat, akik súlyos betegség, vagy katonai szolgálatuk miatt késtek el, vagy azért, mert más főiskolára (egyetemre) kívánták felvétetni magukat és onnét a létszámbetelés folytán elutasítottak. (De igazolni kell az elutasítás okát!) — A beiratkozáskor a tandíjnak legalább fele azonnal és feltétlenül fizetendő (250 K), úgyszintén fizetendő a mellékdíjak is (kb. 150 K). Részletfizetési vagy más tandíjkedvezményért megfelelő okmányokkal kell folyamodni. Megszállt területen működött magyar jogi-főiskolák végzett jogászaik államvizsgákra is jelentkezhetnek a tanév folyamán bármikor. — Akik először iratkoznak be főiskolába, azoknak a szokásos személyi- és tanulmányi okmányokon felül közhatósági bizonyítványokat kell csatolni kérvényükhöz a saját erkölcsi és nemzethűségi megbízhatóságukról, eddigi viselkedésükről, sőt szüleik foglalkozásáról, vagyoni helyzetéről is. Akik már a lefolyt tanévben valamely egyetemen vagy akadémián ily igazolások után fel voltak véve, azok csupán indexüket hozzák el és az illető főiskoláról távozási bizonyítványt. Addig is előjegyezhetők, illetve feltételes hatállyal ideiglenesen felvehetők. — Az akadémia Hódmezővásárhelyen szeptember folyamán megindította rendszeres működését, vizsgáztatásokkal és az előadások megkezdésével, amikor is a leckekönyveket az előadó tanárok által föltétlenül láttamoztatni kell és pedig személyes jelentkezéssel, legkésőbb szeptember végéig. Az akadémián négy (esetleg öt) rendes, két rendkívüli és négy-öt óraadó magántanár fog a közelebbi félévben működni. Az előadások főként a délutáni

órákban tartatnak, hogy a legkülönbözőbb irodák alkalmazottai és esetleg a közel vidékiek is eljárassanak. Kollokválásra joga mindenkinek lesz, — kötelezettséget csak az előadásokat egyáltalán nem látogatókkal szemben állapítunk meg. — Rendkívüli hallgatókul nőket is, vagy hiányos képzettségű ifjakat s volt katonatisztekot is felvesszünk. Ez esetben a rendes hallgatóul való átminősítésért később kell folyamodni. Államszámviteltani tanfolyamra az illető hivatalfőnök ajánlatára bárkit felvehetünk, aki az előadásokat látogatni képes. A háborús tanulmányi kedvezmények akadémiánkon épügy igénybevehetők, mint más hazai főiskolán. Az Akadémiáról az Egyetemekre bármely félév végén átlépni épügy lehet, mint megfordítva. — Akadémiánk végzettjei bármelyik egyetemen szigorlatozhatnak. Dr. Gergely György, jogakadémiai igazgató, (dékán).

## Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3959—1921. szám.

**Valamennyi iskola teljentes igazgatóságának.**

Felmerült eset kapcsán a vallás- és közoktatásügy miniszter úr folyó évi augusztus hó 3-án 131,760. szám alatt kelt leiratában a következő kijelentést tette:

„A fennálló jogszabályok és rendeletek szelleméből kifolyólag az olyan tanuló, aki az iskolai év végén kettőnél több tárgyból nyert elégtelen osztályzatot, még ha igazoltan maradt is el az összes előadásokról, pótvizsgálatra nem bocsátható. Ilyen esetben a szabályszerűen kiállított bizonyítvány kiadandó.“

Debreczen, 1921. évi szeptember hó 5

Tisztelettel:

püspök helyett:

gróf Degenfeld József,  
egyházkerületi főgondnok.

4296—1921. szám.

**Valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságának.**

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak f. évi augusztus hó 15-én 112,791. szám alatt kelt leiratát, az értesítők kiadása tárgyában tudomásul vétel végett közlöm:

„Vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől.

112,791—1921—VI/a. szám.

**Valamennyi állami, államilag segélyezett községi, izr. társulati-, magán polgári iskola Igazgatóságának.**

Múlt évi április hó 29-én 39,766—1920. sz. a. kiadott rendeletemre fölterjesztett 1918/19. és 1919/20. tanévi Értesítők felülvizsgálása után míg egyrészt örömmel és elismeréssel állapíthatom meg, hogy azok tartalmában és sorrendjében polgári iskoláink jelentékeny része általában követte az idézett rendeletben fölláított szempontokat s

igyekezett bennük a nevelés és tanítás munkájáról hű és áttekinthető képet nyújtani; másrészt sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy egyes iskolák igazgatói a szövegezésre, a tömörségre, a magyarságra, sőt íti-ott a sajtóhibákra is kellő figyelmet nem fordítottak, az Iskolai év története cím alatt közölt anyag nem tájékoztat eléggé az iskola életének fontosabb mozzanatairól.

E tekintetben való hiányok megszüntetése érdekében felhívom az Igazgatóságot, hogy „Az iskolai év történetének” kérelében tömör rövidséggel a következőkről is emlékezzenek meg: 1. a javító, pót, főlv. és különbözeti vizsgálatok; 2. beiratások; 3. a tanév megnyitása; 4. tandíjmentesség; 5. tárgyak alóli fölmentés; 6. a tanártestület személyi változásai (beosztás, kinevezés, választás, szabadságolás, helyettesítés, haláleset stb.); 7. az iskola tanulmányi ügyei a tanártestületi értekezletek alapján; a tanártest. munkája a tanítás és nevelés érdekében; tárgyfelosztás, tanterv, tanmenet, rendkívüli tárgyak, tanfolyamok, a tanulók magaviselete, szorgalma, előmenetele, korrepetálás, a növ. meglátogatása a szülői háznál, szülői értekezletek, a tanárok társadalmi működése; 8. tanulmányi kirándulások; 9. az iskola ifjúsági egyesületének (önképzőkör, cserkész-csapat, a Vöröskereszt ifj. csoportja, a segítő egyesület stb.) működése; 10. iskolai ünnepélyek (színi előadás, versenyek); 11. egészségi állapot; 12. hivatalos iskolalátogatás; 13. az iskola jótekonysága; 14. a tanulók segélyezése (napközi otthon, élelmezés, fölruházás, adományok); 15. magánvizsgálatok; 16. a tanév befejezése (összefoglalás, biz. osztás, jutalmazás).

Az egy oldalra terjedő statisztikai táblázat (IV.) foglalja magában a tanulók létszámát az év folyamán s megoszlásukat lakóhely, vallás, anyanyelv, kor, a tanulás eredménye szerint, a mulasztásokat és a szülők foglalkozását föltüntető adatokat.

Hiszem, hogy az ily módon egybeállítandó következő évi Értesítők, amelyeknek egybeállítására nézve egyébként 73,756—1921. sz. a. rendelet irányadó, még teljesebb képet adják a polgári iskolák működésének s teljesebben örökítik meg a tanártestületeknek a nevelés sikere érdekében való lelkes munkásságát.

Vass.“

Budapest, 1921 augusztus hó 24.  
Debreczen, 1921 szeptember hó 15.

Tisztelettel:  
püspök helyett:

gróf Degenfeld József,  
egyházkerületi főgondnok.

4299—921.

#### Körlevél

valamennyi kebelbeli nagytiszteletű Lelkészi Hivatalhoz.

Az ORLE elkészítette a Kálvineum javára a következő év naptárát: a *Magyar Naptár-t*. A 130 oldalnyi terjedelmű, vásári jegyzékkel, regény-nyel is ellátott, képekkel illusztrált kézirat nyomdai feldolgozás alatt áll. Ára 30 K s minden 10 példány után ingyen példányt ad a kiadó.

Nagytiszteletű Lelkész Úr! Az a küzdelem, melyen a közelmúlt években egyházi életünknek

át kellett esni, mindenkit meggyőzhetett arról, hogy vallási, egyházi életünkre egy egységes irányító, tájékoztatás kifelé, vallás iránti hűségben erősítés, egyházhoz való tartozás, ragaszkodás tekintetében szilárdítás befelé: mennyire szükséges. Ha elgondoljuk, hogy mily nehéz helyzete van általában véve a jelen időkből a lelkeseknek, mint gyülekezete vezérének, nem tarthatjuk feleslegesnek, hogy népünknek való oly olvasmányról gondoskodjunk, mely elsősorban a lelkesek helyzetét könnyíti, munkáját elősegíti. Ilyen olvasmányul készült a magyar kávinista nép számára a *Magyar Naptár*, mely mindazon szempontok figyelembe vevésével állítottatott elő, melyekre részint a múlt év küzdelmeinek megértése céljából, részint a jelen és várható megpróbáltatásokra tekintettel a mi híveinknek szüksége lehet. Ezért nem színtelen vagy mihaszna írások, hanem a vallási élet küzdelmeinek, a valóság kérdéseinek tárgyalásai adják tartalmát. Mivel első sorban kötelességünk nekünk lelkeseknek vallásunkról, egyházunkról, híveinkről, magunkról lehetőleg gondoskodni, felkérem Nagytiszteletűt, hogy népünk emez újszólva egyetlen olvasmányát, mely a hasonló jellegű kiadványokat úgy célszerűség, mint az egyházi élet minden jelenségére való kiterjedtségénél fogva felülmúlja — az általa legcélravezettebbnek ismert módon (szószékből kihirdetés, iskolák útján stb.) terjeszteni méltóztassék. A kávinista családok hitűségének, egyháziasságának, a gyülekezeti élet ápolásának hathatós eszköze ez az olvasmány, mely vallási életünk erősítését tartja, hazaszeretetünk élesztése után elsőnek. Mivel az előállítási nehézségekre és költségekre tekintettel az idén bizományi elszámolásra nem szállítható, hanem csak utánvétellel küldhető, nagyon kérem, hogy az előfizetések gyűjtésével s a példányszámoknak a *Lelkészegyesület* kiadóhivatalánál (Hegedűs és Sándor irod. és nyomdai r.-t. cég Debreczen) való bejelentésével Magyar Naptárunk ügyét elősegíteni méltóztassék.

Debreczen, 1921 szeptember 15-én.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,  
püspök.

4311—1921. szám.

#### Valamennyi középiskola tek. igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi szeptember 5-én 152,151. szám alatt a hitoktatók szolgálati viszonyának és díjazásának egységes szabályozása tárgyában kiadott 1921. évi 50,180. sz. rendelete végrehajtása érdekében kelt leiratát alább közlöm.

Debreczen, 1921. évi szeptember hó 19.

Dr. Baltazár Dezső,  
püspök.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi Minisztertől.

152,451—1921—VIII/a. szám.

#### Valamennyi Főtisztelendő Egyházi Főhatóságnak.

A hitoktatók szolgálati viszonyának és díjazásának egységes szabályozása tárgyában kiadott 1921. évi 50,180 K. Ü. sz. rendeletem végrehajtása

érdekében van szerencsém Cimmel szíves tudomás és mihez tartás végett az alábbiakat közölni:

Az idézett rendelet megjelenése óta egyre több kérvény érkezik hozzám, melyben önálló hitoktatói állás szervezése kéretik, legtöbbször anélkül, hogy igazolva volnának a rendelet 1. §-ában előírt azok a föltételek, amelyek fennforgása szükséges ahhoz, hogy a hitoktató önálló hitoktatónak tekintessék. Tekintettel arra, hogy a rendelet értelmében a hitoktatói állás megszervezésére szükség nincs, hanem elegendő annak igazolása, hogy a már működő hitoktatók az önálló hitoktatókra előírt föltételeknek megfelelnek (rendelet 1. §.), van szerencsém Cimedet tisztelettel felkérni, méltóztassék az iskolákhoz az ellátandó hittani órák száma szerint mutatkozó szükséghez képest (a rendelet 3. §.) a megfelelő számú hitoktató alkalmazása iránt intézkedni.

Ha a hitoktató az iskola (iskolák) igazgatója (gondnoksága, iskolaszéke) bizonyítványával igazolja, hogy elfoglaltsága a rendelet 3. §-ában előírt heti óraszámot kimeríti, (a heti óraszám iskolánként számszerűen föltüntetendő) és hogy csak hitoktatással foglalkozván, egyéb állandó fizetése más forrásból nincsen, akkor az illetékes kir. főigazgató, illetőleg kir. tanfelügyelő jelentésére 1921. évi szeptember hó 1-től, vagy ha működését később kezdte meg, működésének megkezdése napjától képesítésének megfelelően a rendelet 5. §-ának 1-ső, illetőleg 2-ik pontjában meghatározott illetményét részére kiutalom.

Amennyiben az önálló hitoktató heti óraszama a rendelet 3. §-ában előírt heti óraszámot meghaladja, úgy a részére kiutalt illetményeken felül a rendelet 6. §-a értelmében járó óratöbbleti díj megállapítása iránt a kir. főigazgató, illetőleg a kir. tanfelügyelő intézkedik.

Budapest, 1921 szeptember 5.

Vass.

### Pályázat.

A monostoryályi-i református egyház presbiteriuma nyugdíjazás folytán megüresedett harmadik férfi tanítói állásra pályázatot hirdet. — Javadalma: az egyház pénztárából évi 100 korona, lakbér évi 240 korona, kertvátság évi 20 korona. Az állampénztárból a szolgálatának megfelelő és érvényben lévő állami fizetésekiegészítés és segélyek. Kötelessége: a presbiterium által kijelölt osztály, vagy osztályok vezetése az egyházkerületi tanterv szerint, lelkészt és kántort akadályoztatásuk esetén helyettesíti. Pályázati határidő 1921. évi október hó 8. napja. Az állás választás után mindjárt elfoglalandó. Menekültek előnyben részesülnek.

Presbiterium.

### Pályázati hirdetés.

A tiszadobi református iskolaszék a törvényesen megüresedett IV. tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése az egyháztól 20 korona kertvátság, a többi államsegély. Lakás természetben. — Kötelessége a reábízott osztályi, vagy osztályokat tan-

terv szerint tanítani. Lelkészt és kántort akadályoztatás esetén helyettesíteni.

Pályázók közül a menekültek előnyben. — Kommün alatti viselkedés okmánnyal igazolandó.

Pályázati határidő megjelenéstől számított 15 nap. Pályázati kérvények református lelkészi hivatalhoz küldendők. Állás választás után azonnal elfoglalandó.

Iskolaszék.

### Pályázat.

A hajduböszörményi református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet egy férfi tanítói állásra. Javadalma az egyház pénztárából 1000, azaz ezer korona készpénz évnegyedes előleges részletekben. Törvényszerű lakáspénz. Elölépési joga van a sorrend szerinti 3 öl tűzifára, de ezért ekkor fizetéséből 72 kor. levonatik. A szolgálatának megfelelő és érvényben levő állami fizetésekiegészítések és segélyek. Kötelessége a kijelölt osztály, vagy osztályok vezetése a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint. Pályázati határidő 1921. évi október hó 8. Az állás azonnal elfoglalandó.

Kelt a hajduböszörményi református egyház presbiteriumának 1921. évi aug. hó 7-én tartott gyűléséből.

Bakóczy Endre,  
iskolaszéki elnök.

## Egyházak, iskolák, valamint a nagytiszteletű Lelkész és tiszteit Tanító urak figelmébe!!!

A magyarországi református Egyetemes  
Konvent a kiadásában megjelenő 0000

## új Énekeskönyv

nyomtatásával Debreczen sz. kir.  
város és a Tiszántúli református  
Egyházkerület Könyvnyomda  
Vállalatát, az egész országban  
való kizárólagos terjesztéssel  
és árúsítással a nyomda-vállalat  
tulajdonát képező

## „Méliusz” könyvkereskedést, könyvkidóhivatal, zenemű-, papir- és írószerszerkeskedést, Debreczen, Ferencz József-út (Piac-u.) 26.

bízta meg. Az új énekeskönyv egyelőre a következő  
három kivitelen, már folyó évi **szeptember ha-  
vában** meg fog jelenni és **használatra kötelező.**

Papirkötésben . . . ára 42 K Ezen árakból az egy-  
Félvászon kötésben . . . „ 44 K házaknak és iskoláknak  
Egészvászonn kötésben „ 54 K 10% engedmény jár.

Megrendelések már most eszközölhetők, amelyek után-  
vétellel figyelmesen és pontosan lesznek elintézve. Az  
ország összes elemi- és középiskoláiban használt tan-  
könyvek **nagy választékban**, papir-, író-, rajz- és  
írodaszerek a **legutányosabban** beszerezhetők.